

KYMENLAAKSO - OHJELMA 2014 - 2017

- Elinvoimaa Pohjoiselta kasvu²mu^ossij^o»

Ympäristöselostus

2014

Kymenlaakson Liitto
Maakunnan kehityksen kärjessä

KYMENLAAKSON MAAKUNTAOHJELMA 2014-2014

Ympäristöselostus

19.5.2014

Kymenlaakson Liitto

Karhulantie 36 B, PL 35, 48601 KOTKA

Puh. 05 230 8900, Faksi 05 230 8910

etunimi.sukunimi@kymenlaakso.fi

virasto@kymenlaakso.fi

Sisällysluettelo

Johdanto.....	5
Yleinen osa	6
Mikä on Kymenlaakso-ohjelma?.....	7
Maakuntaohjelma ja -suunnitelma osana maakunnan suunnittelujärjestelmää.....	7
Kymenlaakso-ohjelman rooli maakunnallisen tahtotilan muodostajana.....	8
Kymenlaakso- ohjelman keskeinen sisältö	8
Ympäristövaikutusten arviointimenettely.....	9
Vaikutusalueen rajaus.....	9
Vaikutusten arvioinnin organisointi.....	9
Vuorovaikutuksen järjestäminen	10
Maakuntaohjelman suhde muiden suunnitelmien ja ohjelmien ympäristötavoitteisiin	11
Vaihtoehtojen tarkastelu	11
Ympäristövaikutusten seuranta	12
Oletukset ja epävarmuudet	12
Kymenlaakson ympäristön nykytila.....	12
Arviointiosa	16
Ympäristönäkökohtien huomina maakuntaohjelman eri osissa	17
Vaikutukset yhdyskuntarakenteeseen ja maankäyttöön.....	19
Vaikutukset liikenteeseen	20
Vaikutukset energiankulutukseen, päästöihin, ilmanlaatuun ja ilmastoon.....	21
Vaikutukset kulutukseen ja tuotantoon.....	23
Vaikutukset maisemaan, kaupunkikuvaan ja kulttuuriperintöön.....	23
Vaikutukset luonnonoloihin ja luonnonvaroihin	24
Vaikutukset ihmisten terveydelle ja hyvinvointiin	25
Vaikutukset ihmisten elinoloihin ja viihtyvyyteen	26

Vaikutukset tutkimukseen ja koulutukseen	26
Vaikutukset kansainväliseen yhteistyöhön	27
Rajat ylittävät ympäristövaikutukset.....	27
Arviointi sitä, miten maakuntaohjelma tukee valtakunnallisia ja maakunnallisia ympäristötavoitteita ja selvitys mahdollisista ristiriidoista	28
Yhteisarviointi	28
Kymenlaakson todennäköinen kehitys, jos suunnitelmaa tai ohjelmaa ei toteuteta.....	30
Ympäristön ominaispiirteet sellaisilla alueilla Kymenlaaksossa, joihin todennäköisesti kohdistuu merkittäviä vaikutuksia	30
Toimenpide-ehdotukset ja haitallisten vaikutusten ehkäiseminen	31
Ehdotus seurantaohjelmaksi.....	31
Toimenpiteet ja tapahtumat arviointityön päätyttyä	31
Selvitys miten ympäristöselostuksen ja ohjelman valmistelun aikana saadut mielipiteet ja lausunnon on otettu huomioon ja, miten ne ovat vaikuttaneet suunnitelman tai ohjelman sisältöön ja vaihtoehtojen valintaan.	32
Yhteenveto.....	32
Liite 1	35
Liite 2	36

Johdanto

Viranomaisella on velvollisuus selvittää ja arvioida valmistelemiensa suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutukset, jos niiden toteuttaminen voi vaikuttaa merkittävästi muun muassa ihmiseen, luontoon ja sen monimuotoisuuteen, rakennettuun ympäristöön, maisemaan tai luonnonvaroihin.

Tämän ympäristöselostuksen tehtävä on tunnistaa ja kuvata Kymenlaakso-ohjelman toteuttamisen aiheuttamat merkittävät ympäristövaikutukset ja esittää toimenpiteitä kielteisten vaikutusten vähentämiseksi tai poistamiseksi. Ympäristöarvioinnin tarkoitus on varmistaa, että ohjelma on laadittu kestävän kehityksen periaatteen mukaisesti ja että se edistää kansallisella ja maakunnallisella tasolla hyväksytyjen ympäristötoimotteiden toteuttamista.

Arviointityötä ohjaa laki suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten arvioinnista (ns. SOVA- laki). Tämä SOVA -laki mahdollistaa ympäristönäkökohtien ottamisen huomioon aiempaa paremmin jo suunnitelmien ja ohjelmien valmistelun eri vaiheissa. Se lisää myös tiedonsaantia ja läpinäkyvyyttä viranomaisten suunnitelmista ja luontaa paremmin mahdollisuuksia osallistua niiden valmisteluun.

Ympäristöarvioinnin tavoite on, että Kymenlaakso-ohjelma luo kestävästä hyvinvointia turvallisessa, osallisuutta edistävässä yhteiskunnassa, jossa kaikki kantavat vastuuta ympäristöstä.

Käsillä olevassa tarkistetussa versiossa on huomioitu ympäristöselostuksen nähtävillä olon aikana saatu palaute. Lisäykset ja tarkistukset on merkitty keltaisella värillä.

Yleinen osa

Mikä on Kymenlaakso-ohjelma?

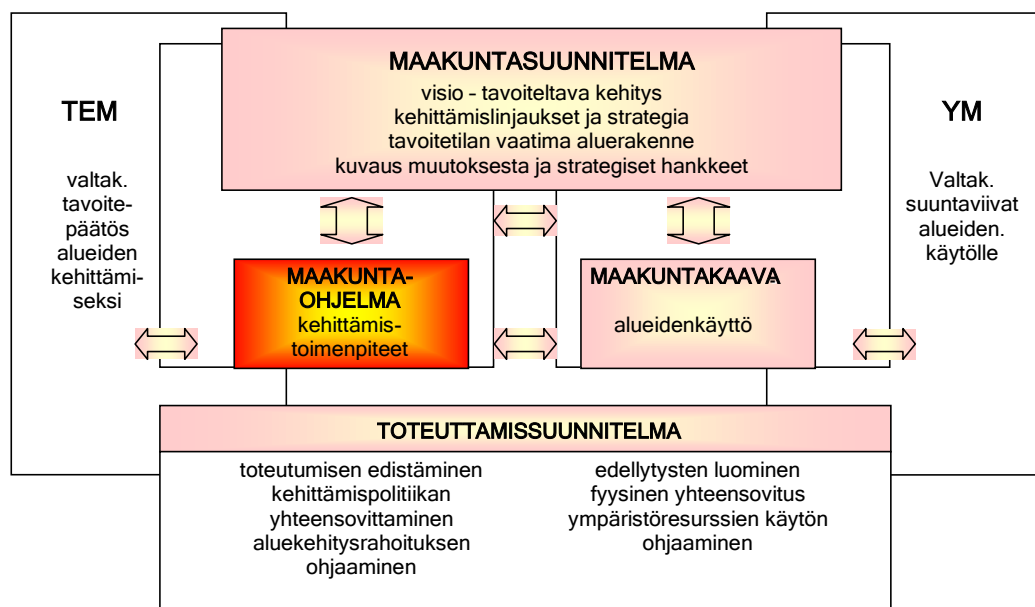
Kymenlaakso-ohjelmassa esitetään ja kootaan yhteen maakunnan kehittämistyön keskeiset tavoitteet, toimenpide-ehdotukset ja niiden toteuttamisen voimavarat. Kymenlaakso-ohjelmassa on koottu yhteen sekä maakuntasuunnitelma että maakunta-ohjelma.

Maakuntasuunnitelma on pitkän aikavälin strateginen suunnitelma, joka tulee ottaa huomioon maakuntakaavan ja maakuntaohjelman laatimisessa. Se sisältää maakunnan vision ja tavoiteltavan kehityksen seuraaville vuosikymmenille. Maakuntaohjelma kirkastaa lähivuosien kehittämissuunnitelmat ja esittää mm. konkreettiset toimintalinjat, painopistealueet sekä läpileikkaavat teemat.

Maakuntaohjelma ja -suunnitelma laaditaan maakuntavaltuuston toimikausittain neljäksi vuodeksi ja sitä tarkistetaan tarvittaessa. Kymenlaakson maakuntahallitus päätti käynnistää maakuntaohjelman 2014-2017 valmistelun kokouksessaan 10.12.2012.

Maakuntaohjelma ja -suunnitelma osana maakunnan suunnittelujärjestelmää

Maakunnan suunnittelujärjestelmä perustuu aluepoliittiseen lainsäädäntöön. Maakuntasuunnittelua ohjaavat laki alueiden kehittämisestä (1651/2009) sekä maankäyttö- ja rakennuslaki (132/1999). Maakunnan suunnittelujärjestelmään kuuluvat maakuntaohjelman ja maakuntasuunnitelma lisäksi myös maakuntakaava.

Kuva 1. Aluepoliittisen lainsäädännön määrittämä suunnittelujärjestelmä maakunnallista aluekehitystyötä varten.

Kymenlaakso-ohjelman rooli maakunnallisen tahtotilan muodostajana

Maakuntien liittojen toimivaltaa selkeytettiin valtion aluehallinnon uudistuksen yhteydessä. Tällöin korostettiin liittojen asemaa aluekehitystyötä kokoavana ja yhteen sovitettavana viranomaisena. Osana uudistusta lisättiin maakuntaohjelman velvoittavuutta valtion aluehallinnon ohjauksessa.

Kymenlaakso- ohjelman keskeinen sisältö

Kymenlaakso-ohjelman maakuntasuunnitelma-osiossa kuvataan maakunnan nykytila, tulevaisuuden näkymät, visio, strategiset valinnat sekä aluerakenteen kehitys.

Maakuntaohjelma osiossa kuvataan eri skenaarioiden vaikutukset Kymenlaakson kehittämiseen, kehittämistyön toimintalinjat, läpileikkaavat teemat sekä Kymenlaakson ja Etelä-Karjalan yhteistoiminnan tavoitteet. Lisäksi esitetään ohjelman rahoitus- ja seurantasuunnitelma.

Maakuntaohjelma on yleispiirteinen strategia-asiakirja, jolla on elinkeinopoliittinen painotus. Tavoitteena on luoda edellytykset maakunnan tasapuoliseen ja kestävän kehityksen mukaiseen toimintaympäristön kehittämiseen.

Maakuntaohjelmassa esitetyt toimintalinjat keskittyvät yritystoiminnan toimintaedellytysten parantamiseen, koulutuksen ja osaamisen kehittämiseen sekä kestäväan alueidenkäytön parantamiseen.

Maakuntaohjelman painopisteet keskittyvät Tukholma-Pietarin kehityskäyttävän hyödyntämiseen, innovatiivisten palveluiden kehittämiseen, luonnonvarojen älykkään käyttöön, ICT –alan kehittämiseen sekä maakunnan vetovoiman kohottamiseen.

Ohjelman läpileikkaavat teemat liittyvät ekotehokkuuteen, biotalouteen, ilmastonmuutokseen ja luonnonvarojen kestäväan käyttöön sekä Itämerikysymyksiin (mm. Itämeristrategian tavoitteiden edistäminen)

Ympäristövaikutusten arviointimenettely

EY:n direktiivi suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten arvioinnista (2001/42/EY) säätelee suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten arviointia. Direktiivi toteutetaan Suomessa lailla viranomaisten suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten arvioinnista, joka tuli voimaan 1.6.2005. Tämä ns. SOVA -laki mahdollistaa ympäristönäkökohtien ottamisen huomioon aiempaa paremmin jo suunnitelmien ja ohjelmien valmistelun alkuvaiheessa. Lisätietoja SOVA laista saa mm ympäristöhallinnon Internet-sivuilta (www.ymparisto.fi > SOVA).

Ympäristöselostus on arviointiprosessin keskeinen asiakirja. Selostuksessa esitetään tiedot ohjelmasta ja arvioidaan ohjelman toteuttamisen todennäköisesti merkittävät ympäristövaikutukset. Ympäristövaikutusten arviointi ja arvioinnin raportointi on suhteessa maakuntaohjelman yleispiirteisyyteen.

Arviointimenettelyn vaiheet ja aikataulut esitetään kootusti tämän asiakirjan liitteenä (Liite 1). Taulukkoa täydennetään arviointiprosessin edettäessä.

Vaikutusalueen rajaus

Maakuntaohjelman toteuttamisen vaikutukset kohdistuvat pääosin Kymenlaakson alueelle. Kehittämistoiminta vaikuttaa mahdollisesti myös muihin Kymenlaaksoon naapurimaakuntiin, erityisesti Uudenmaan, Päijät-Hämeen ja Etelä-Karjalan alueille. Logistiikan kehittämistoimenpiteet saattavat vaikuttaa laajalla alueella, mm. liikenneväylillä sekä satamien ja rajan vaikutuspiirissä.

Vaikutusten arvioinnin organisointi

Ohjelman vaikutusten arviointi tapahtuu sisäisenä asiantuntija-arviona. Asiantuntijatyöryhmät kuten esim. Kymenlaakson ympäristöpoliittinen neuvottelukunta osallistuvat tarpeen mukaan arviointiprosessiin. Vaikutusten arviointi ja maakuntaohjelman laadinta toteutetaan rinnakkain ja vuorovaikutteisesti. Maakuntaohjelman laadintatyöstä vastaa kokonaisuudessaan Kymenlaakson liiton aluekehitysjohtaja ja vaikutusten arvioinnista sekä ympäristöselostuksen laadinnasta Kymenlaakson liiton ympäristösuunnittelija.

Ympäristöselostuksen laadinnasta vastaava suunnittelija osallistuu maakuntaohjelman laadintatyöhön. Yhteistyöskentelyn tavoitteena on edistää vuorovaikutusta ja nopeuttaa ympäristönäkökohtien sekä osallistujien mielipiteiden huomioon ottamista.

Arvioinnissa käytetään yleisen ympäristötietolähteiden (kuten ympäristöhallinnon tiedot) lisäksi myös liiton omia ympäristötietoja sekä maakuntasuunnitelman- ja maakuntakaavaan laatimistyöhön liittyviä tausta-aineistoja. Arvioinnin tukena on myös Kymenlaakson ekotehokkuuden seurantajärjestelmä ECOREG.

Vuorovaikutuksen järjestäminen

Kuulutukset

Maakuntaohjelman laatimistyön käynnistämisestä, ohjelmaluonnoksen ja sen ympäristöselostuksen nähtäville asettamisesta sekä ohjelman hyväksymispäätöksestä kuulutetaan Kymenlaakson liiton päätösten ja käytännön mukaisesti ja SOVA -lain edellyttämällä tavalla. Kuulutukset julkaistaan maakunnallisissa lehdissä (Kymen- ja Kouvolan sanomat). Kuulutukseen liittyvät asiakirjat asetetaan nähtäville Kymenlaakson liiton virastossa sekä liiton internet -sivuilla (www.kymenlaakso.fi).

Maakuntaohjelman osallistumis- ja arviointisuunnitelma (OAS)

Osallistumis- ja arviointiprosessin tueksi on laadittu erillinen arviointisuunnitelma (Kymenlaakson maakuntaohjelma, Osallistumis- ja arviointisuunnitelma 3.3.2013). Osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta ja maakuntaohjelman laadintaprosessin aloittamisesta on kuultu ja pyydetty mielipiteitä.

Kymenlaakson maakuntaohjelman 2014-2017 tulevaisuustarkastelu

Maakuntaohjelman laadintatyön pohjaksi on tarkasteltu Kymenlaakson tulevaa aluekehitystä ja kehityskuvioihin liittyviä skenaarioita. Kymenlaakson skenaariotyöprosessi on toteutettu yhteistyössä keskeisten sidosryhmien kanssa talvella 2013-14 eri työpajoissa. Prosessiin ovat osallistuneet mm. maakunnan yhteistyöryhmä sekä maakuntavaltuusto. Skenaariotyöhön liittyen on pyydetty asiantuntijakommentteja mm. sähköisten kyselytutkimusten avulla.

Maakuntaohjelman luonnos ja sen ympäristöselostus

Yleisölle on järjestetty mahdollisuus tutustua maakuntaohjelman luonnokseen ja ympäristöselostukseen sekä esittää niistä mielipiteensä. Maakuntaohjelmaluonnos ja ympäristöselostus on pidetty nähtävillä 30 päivän ajan Kymenlaakson Liiton virastossa sekä Internet-sivuilla. Samanaikaisesti on järjestetty seutukunnittain tiedotustilaisuudet yleisölle.

Maakuntaohjelman luonnoksesta ja sen ympäristöselostuksesta on pyydetty lausuntoja alueelliselta ELY -keskukselta sekä maakuntaohjelman laadinnan kannalta keskeisiltä viranomaistahoilta, -sidosryhmiltä ja yhteistyökumppanilta.

Päätökset

Maakuntaohjelman luonnokseen ja ympäristöselostukseen liittyvä palaute on koottu nähtävilläoloajan jälkeen palautetaulukoon. Taulukosta ilmenee, minkälaisia näkökohtia on esitetty ja miten ne ovat vaikuttaneet lopulliseen maakuntaohjelmaan. Maakuntahallitus käsittelee saadut mielipiteet ja hyväksyy niiden pohjalta laaditun ehdotuksen maakuntaohjelmaksi. Lopullisesti maakuntaohjelman hyväksyy maakuntavaltuusto. Maakuntahallituksen ja maakuntavaltuuston kokouksista ja päätöksistä tiedotetaan liiton internet -sivuilla. Liiton internet -sivuilta löytyvät kokousten aikataulut sekä esityslistat ja pöytäkirjat.

Maakuntaohjelman hyväksymispäätöksestä tiedotetaan yleisölle liiton internet-sivuilla ja maakuntalehdissä. Päätös ja maakuntaohjelma ympäristöselostuksineen asetetaan julkisesti nähtäville Kymenlaakson Liiton virastossa.

Sidosryhmäyhteistyö ja sosiaalinen media

Edellä mainittujen työvaiheiden yhteydessä järjestetään työpajoja ja neuvotteluja. Vuorovaikutuksen, osallistuminen sekä tiedottamisen järjestäminen keskeiset kokoukset ja tiedot dokumentoidaan seurantataulukossa (Liite 2). Maakuntaohjelman luonnoksesta ja siihen liittyvistä asiakirjoista on mahdollista keskustella ja jättää mielipiteitä ja kommentteja Kymenlaakson liiton Facebook sivujen kautta.

Maakuntaohjelman suhde muiden suunnitelmien ja ohjelmien ympäristötavoitteisiin

Maakuntaohjelman kannalta tärkeitä suunnitelmia, ohjelmia ja strategioita jotka liittyvät keskeisiin ympäristökysymyksiin ovat mm.: Energia-, ilmasto ja luonnonvarapolitiikan strategiat (kuten Suomen ja Kymenlaakson ilmasto- ja energiastrategia sekä luonnonvarastrategia), Kymenlaakson kuntien ja seutukuntien elinkeinostrategiat, Liikennejärjestelmäsuunnitelmat (kuten maakunnallinen liikennejärjestelmäsuunnitelma), EU- ohjelmien ja direktiivien ympäristötavoitteet kuten EU:n Itämeristrategia ja vesienhoitosuunnitelmat, EU rakennerahasto-ohjelmat, maaseutuohjelma, ENI- ohjelma., alueelliset jätesuunnitelmat, Kymenlaakson ympäristökasvatus-strategia, Kaakkois-Suomen alueellinen metsäohjelma, **Kestävän kulutuksen ja tuotannon ohjelma (KULTU) 2012.**

Kaakkois-Suomen ELY-keskusten strategiset tavoitteet ja suunnitelmat huomioidaan maakuntaohjelman laadinnassa.

Maakunnallisessa kehittämistyössä pyritään ekotehokkuuden parantamiseen. Tavoitteiden tukemiseksi on luotu maakunnassa viime vuosina ekotehokkuuden seuranta-järjestelmä ECOREG. Ilmastomuutos on keskeinen ja läpileikkaava haaste aluekehitystyössä.

Vaihtoehtojen tarkastelu

Vaihtoehtoisia tulevaisuusskenaarioita ja niiden vaikutuksia on käsitelty laajasti ennen maakuntaohjelman luonnoksen valmistelua, eli Kymenlaakso-ohjelman suunnitteluvaiheessa (Tulevaisuustarkastelu). Tulevaisuustarkastelussa on tarkastettu Kymenlaakson tulevaa aluekehitystä ja kehityskuvioihin liittyviä skenaarioita. Tarkoitus on varautua suunnittelussa erilaisiin tulevaisuusvaihtoehtoihin. Työssä on tunnisteltu tärkeimmät trendit vuoteen 2030 Kymenlaakson kannalta, skenaarioista riippumattomat välttämättömät toimenpiteet sekä skenaariokohtaiset varautumissuunnitelmat.

Skenaario- ja visiotarkastelun pohjalta on laadittu maakuntaohjelman luonnos, jossa ei esitetä enää vaihtoehtoja. Luonnoksessa on kuitenkin huomioitu em. tarkastelun aikana saadut näkökohdat. Tavoitteena oli huomioida mahdollisimman kattavasti eri

kehityskulkujen mahdollisuudet ja välttää kehittämistyössä niihin liittyvät kielteiset vaikutukset.

Maakuntaohjelman arvioinnissa tarkastellaan em. syystä vain kaksi vaihtoehtoa:

VE O: Maakuntaohjelmassa esitettyjä toimenpiteitä ei toteuteta

VE 1 : Maakuntaohjelma toteutetaan kaikilta osin

Ympäristövaikutusten seuranta

Maakuntaohjelman ympäristövaikutusten seuranta kytketään Kymenlaakson ekotehokkuuden seurantajärjestelmään (ECOREG). Maakuntaohjelman seuranta varten poimitaan Ecoreg- seurantajärjestelmän indikaattoreiden joukosta maakuntaohjelman toteuttamisen kannalta keskeiset indikaattorit. **Ekotehokkuuden seurannan tulokset ja siihen liittyvät tausta-aineistot ovat luettavissa osoitteella www.aavistus.fi.**

Oletukset ja epävarmuudet

Kymenlaakso-ohjelma on joustava suunnitelma. Tästä syystä oletetaan, että ohjelma ei ole altis toimintaympäristön pieniin muutoksiin.

Tulevaisuuden kehitys on vaikeasti ennakoitavissa, joten merkittävät toimintaympäristön muutokset ovat mahdollisia. Epävarmuutta liittyy esimerkiksi Venäjän kehitykseen, maailman talouden kehitykseen, rakennemuutoksen vaikutuksiin sekä ilmastomuutokseen. Toimintaympäristön muutoksiin liittyy yleisesti sekä mahdollisuuksia että uhkiakin. Em. näkökohdat on käsitelty maakuntaohjelman laadinnassa mm. visio- ja skenaariotyön yhteydessä. Maakuntaohjelma on yleispiirteinen ja joustava ohjelma, jossa epävarmuustekijät pyritään huomioimaan. Ohjelman oletetaan tarjoavan mahdollisuuksia reagoida muuttuneisiin tilanteisiin.

Kymenlaakson ympäristön nykytila

Kymenlaakso on maan tiheimmin asuttuja maakuntia ja se on kaupungistunut useimpia muita maakuntia selvemmin. Teollisuus, satamat ja itärajan läheisyys ovat Kymenlaaksolle tunnusomaisia piirteitä. Siitä huolimatta on maakunnassa säilynyt myös monipuolinen luonto. Pohjois-Kymenlaakson järviluonto, Kymijoki, Etelä-Kymenlaakson suot, merialue saaristoinen sekä rakennettu kulttuuriympäristö kuvastavat maakunnan monipuolisuutta ja ympäristön rikkautta. Kymenlaaksossa sijaitsee kolme kansallispuistoa. Ne suojelevat erityisesti Kymenlaakson arvokasta saaristo-, suo- ja järwiseudun erämaaluontoa.

Teollinen toiminta on muuttanut huomattavasti Kymenlaakson ympäristöä. Kymenlaaksoon on keskittynyt runsaasti energiaa käyttävää teollisuutta, mikä nostaa alueen energiantensiteetin maan keskiarvoa huomattavasti korkeammalle.

Vesistöjen äärelle on keskittynyt kolmannes Suomen puunjalostusteollisuudesta ja runsaasti sitä palvelevaa kemianteollisuutta. Kymijoen ja sen suistojen pohjasedimenttien myrkkypitoisuudet ovat edelleen korkeita, ja sedimenttien tilaa tulee tarkkaila jatkuvasti. Myös saastuneita maa-alueita tulee lähivuosina kunnostaa monin paikoin.

Kymenlaaksossa on erityisesti varauduttava mahdollisiin ympäristöriskeihin. Kymenlaakson taajamissa sijaitsee 14 Seveso-direktiiviin mukaista kohdetta, "Suuronnettomuuden vaaraa aiheuttavaa laitosta". Lisäksi sijainti EU:n ja Venäjän rajalla tuo mukanaan omat erityispiirteensä. Kuljetukset ja sitä kautta liikenteen päästöt ja onnettomuusriskit ovat yhä kasvussa. Itämeren kemikaali- ja erityisesti öljykuljetukset ovat kasvaneet räjähdysmäisesti. Kasvava liikenne on myös keskeinen meluhaittoja aiheuttava tekijä.

Yhdyskunnat sekä maa- ja metsätalous kuormittavat ympäristöä. Ongelmaksi nousee mm. luonnon monimuotoisuuden säilyminen sekä vesistöjen rehevöityminen esim. Suomenlahdella. **Suomessa yli puolet vesiä rehevöittävästä ravinnekuormasta on peräisin maataloudesta. Typen suhteen yhdyskunnat ovat yhä merkittäviä kuormittajia. Fosforikuormitusta tulee merkittävästi haja-asutuksesta.** Nevajoen ja Pietarin suurkaupungin laaja kuormitus vaikuttaa koko Suomenlahden tilaan, ja sillä on luonnollisesti selviä vaikutuksia myös Kaakkois-Suomen rannikkovesien rehevöitymiseen erityisesti ulko- ja välisaaristossa. Itämeren tila on viime vuosina hieman parantunut, joka johtuu Pietarin vedenpuhdistamon käytön otosta.

Luonnonsuojeluohjelmien toteuttaminen etenee. Päämääränä on Kymenlaakson luontotyyppien ja lajien suojelutason säilyminen suotuisana sekä maisemien ja luonnonmuodostumien suojeleminen. Tärkeimpiä suojelukohteita ovat itäisen Suomenlahden, Valkmusan ja Repoveden kansallispuistot, rannikon lintuvedet sekä Kymijoki. Vedenalaisen luonnon- ja geologisen monimuotoisuuden inventointityö etenee ja arvokohteita on osoitettu maakuntakaavassa.

Suojelualueiden lisäksi on tärkeää ylläpitää monimuotoista ja ekologisesti rikasta luontoa suojelualueiden ulkopuolella, esimerkiksi talousmetsissä ja kulttuuriympäristössä.

Runsaan liikenteen ja teollisuustoiminnan vuoksi monet Kymenlaakson asukkaat altistuvat ilma-, haju- ja meluhaitoille. **Lisääntyvä valosaaste vaikuttaa monin paikoin kielteisesti ympäristöön.** Myös mahdollisen ilmastonmuutoksen uhkiin tulee varautua: Kymenlaakson rannikolla ja Kymijoen rannoilla on mm. tulva-arkoja teollisuus- ja asuinalueita.

Teollisuuden jätevolyymit ovat Kymenlaaksossa varsin suuret. Yksityistalouksissa syntyvä jätemäärä on teollisuuden ja maatalouden jätevolyymeihin verrattuna pieni, mutta silti merkittävä.

Anjalankosken jätteenkäsittelykeskusta (Ekopark) on kehitetty kestävän kehityksen periaatteisiin rakentuvana alueena, josta tavoitellaan modernia jätteenkäsittelyn ja kierrätyksen keskusta Kotkassa toimii uusi jätteenpolttolaitos. Niin kutsutun hyötyvoimalaitoksen pääasiallinen energianlähde on kierrätykseen kelpaamaton kotitalous-

jäte, jota kerätään ainakin Itä-Uudenmaan, Kymenlaakson, Päijät-Hämeen ja Mikkelin alueelta.

Kymenlaakson vedenhankinta on keskittynyt Salpausselkä I:n alueelle. Yhdyskuntien vedenhankinnan turvaamiseksi pohjavesivarojen hyödyntämisessä siirrytään asteittain II -Salpausselälle. Kuntien vedenjakelu- ja viemäriverkostoja on yhdistetty toimintavarmuuden lisäämiseksi.

Yhdyskuntien jätevesien kokoamista suurempiin yksiköihin on toteutettu mahdollisimman korkean puhdistustehon ja mahdollisimman vähäisten jätevesihaittojen saavuttamiseksi. Kotkan Mussalon jätevedenpuhdistamolle johdetaan suurin osa Etelä-Kymenlaakson jätevesistä. Kymijokivarresta ja rannikkoalueelta on em. syistä poistunut monta purkupaikkaa. Toukokuussa 2011 vihittiin Kouvolassa käyttöön Kymen Bioenergia Oy:n biokaasulaitos. Kaikki Kouvolan alueen jätevesilietteet ja biojätteet käsitellään tässä laitoksessa, joka on mitoitettu käsittelemään myös eteläisessä Kymenlaaksossa syntyvät biojätteet.

Kaakkois-Suomen graniittiset kivilajit ovat luontaisesti uraanipitoisia ja yksi uraanin hajoamistuotteista on radioaktiivinen radon. Kymenlaaksossa rapakivialueilla maaperässä on runsaasti myös fluoridia ja pohjaveden fluoridipitoisuus on epätavallisen korkea.

Kymenlaaksolla on rikas rakennetun ympäristön perintö. Perinteisesti rakennusmuistomerkeiksi mielletyistä kirkoista ja kartanoista mainittakoon **Pyhtään keskiaikainen kirkko** sekä maakunnan lukuisat kartanot kuten **Summan ja Anjalan kartanot**.

Kymenlaakson kulttuuriympäristössä näkyy monin paikoin maakunnan merkitys Ruotsin ja Venäjän välisessä rajankäynnissä. Rannikon kalastajakylät ovat sen sijaan hyviä esimerkkejä kalastuksen ja merenkulun tuottamasta rakennetusta ympäristöstä Itäisellä Suomenlahdella. Sahat ja paperitehtaat ja muut teollisuusrakennukset ja yhdyskunnat kuvastavat teollisuuden vaurautta ja vaikutusta. Monet teollisuusympäristöt ovat kulttuurihistoriallisesti kansainvälisestikin arvostettuja. Maailmanperintökohde Verlan puuhiomo ja pahvitehdas on eheä kokonaisuus Suomen metsäteollisuuden varhaisvuosilta.

Maakuntaohjelman kannalta merkittävät tiedot Kymenlaakson ympäristön tilasta saadaan mm. ympäristöhallinnon verkkosivuilta (www.ymparisto.fi) sekä Kaakkois-Suomen ennakointi-portaalista (www.aavistus.fi). Rakennetun ympäristön ja arvokaiden maisema-alueiden osalta tiedot saadaan mm. museoviraston nettisivuilta osoitteesta www.rky.fi.

Moniin ympäristöongelmiin ei voi vaikuttaa merkittäväällä tavalla maakuntaohjelman keinoin. Maakuntaohjelman tavoitteena on kuitenkin huomioida ja tunnistaa ympäristöpaineita ja -riskejä ja ehkäistä mahdollisuuksien mukaan alueelle kohdistuvia uusia ympäristö- ja terveyshaittoja.

ECOREG-hankkeessa luodun alueellisen ekotehokkuuden seuranta- ja arviointijärjestelmän indikaattoreille tehtiin vuoden 2013 aikana kahdeksas vuosipäivitys. Ekotehokkuuskehitys on jatkunut Kymenlaaksossa myönteisesti: Ympäristöindikaattoreista

87 % kehittyi positiivisesti, sosiaalis-kulttuuristen indikaattoreiden kehitysluvut olivat vastaavasti 61 %. (www.aavistus.fi > ECOREG).

Arviointiosa

Ympäristönäkökohtien huominen maakuntaohjelman eri osissa

Ympäristönäkökohdat on huomioitu Kymenlaakso-ohjelman kaikissa osissa (taulukko 1). Ympäristöteemat kuten maakunnan vetovoiman kehittäminen tai siirtyminen biotalouteen korostuvat kaikissa maakuntaohjelman toimintalinjoissa. Ympäristönäkökohtiin kiinnitetään myös huomiota painopisteissä sekä erityisesti ohjelman läpileikekävissä teemoissa.

Kilpailukyvyyn ja kasvun perustekijöiksi katsotaan panostukset uuden tekniikan osamiseen ja innovaatioihin. Siirtyminen energiaintensiivisestä raskaasta teollisuudesta esim. energia- ja biotuotteiden pk -yrityksiin vaikuttaa maakunnan ympäristön tilaan merkittävästi ja myönteisesti.

Elinympäristön parantaminen katsotaan avaintekijäksi maakunnan vetovoimaisuuden kohottamisessa.

Maakuntaohjelmassa ei esitetä sellaisia toimenpiteitä tai hankkeita, jotka vaikuttaisivat välittömästi merkittävän kielteisesti maakunnan ympäristön tilaan.

Taulukko 1. Keskeisten ympäristönäkökohtien huomioiminen Kymenlaakso-ohjelman eri osissa:

Ohjelman osa	Viittaus ympäristökysymyksiin
Johdanto ja maakuntasuunnitelma osio	
Maakuntasuunnitelma 2030	Maakuntasuunnitelma -osiossa viitataan tulevaisuustarkasteluun. Tarkastelussa on monipuolisesti käsitelty ympäristöhaasteita kuten ilmastonmuutosta ja luonnonvarojen kestäväää käyttöä. Ympäristöhaasteet on tulkittu aluekehityksen mahdollisuutena (esimerkiksi biotalouden mahdollisuudet)
Nykytila	Ekotehokkuuden nykytilaa kuvataan ja ekotehokkuuden parantamisen tärkeyttä korostetaan
Tulevaisuuden näkymät	Tärkeiksi trendeiksi mainitaan: -Biotalous ja clean techin tuotteiden kysynnän kasvu -Energiajärjestelmän muospaineiden lisääminen Skenarioille yhteiset trendi- osiossa viitataan mm. ekosysteemin tilaan, ilmastonmuutokseen, luonnonvarojen kestäväää käyttöön sekä energiaratkaisujen mahdollisiin kehityskuviin Lisäksi arvioidaan, että ympäristötietoisuus ja eettisyys vahvistuvat arvoina
Kymenlaakson skenaariot	Ympäristönäkökohdat on käsitelty laajasti skenaarioiden laadintatyössä.
Kymenlaakson strategia	Ekotehokkuus asetetaan visiossa kehittämisen päämääräksi Strategisiin valintoihin on nostettu ”Laadukas, puhdas ja viihtyisä asuin- ja toimintaympäristö” sekä ”Luonnonvarojen älykäs käyttö ja siihen liittyvät teknologiat”
Kymenlaakson aluerakenne	”Kymenlaakson aluerakenteen keskeinen tavoite on ekotehokkaan ja eheän yhdyskuntarakenteen kehittäminen.” ”Aluerakenteen eheyttäminen ja kestävä maankäyttö luovat puitteet arvokkaiden luonnonalueiden virkistys-, matkailu- ja suojeluverkoston kehittämiseksi ja hyödyntämiseksi. Matkailun ja virkistykseen osalta keskeisiä vetovoima-alueita ovat Itäisen Suomenlahden merialue sekä Pohjois-Kymenlaakson järvi- ja erämaaympäristöt. Tarve luoda ihmisille

	<p>laadukas, viihtyisä ja houkutteleva toiminta- ja asuin ympäristö korostuu.” ”Energiatuotannon osalta korostuu uusiutuvien energiamuotojen hyödyntäminen. Tiivistävällä aluerakenteella luodaan mahdollisuudet uusien energiamuotojen tehokkaalle käytölle.”</p>
Maakuntaohjelma osio	
Skenaarioiden vaikutukset Kymenlaakson kehittämiseen	<p>”Laadukkaan, puhtaan ja viihtyisän asuin- ja toimintaympäristön ylläpitäminen” ”Luonnonvarojen älykäs käyttö ja siihen liittyvät teknologiat” ”Kestävien palveluiden ja elämysten tuotteistaminen” ”Älykkäiden logistiikkapalveluiden (ml. nettikauppa) ja infran kehittäminen” ”Energian saatavuuden varmistaminen paikallisin ratkaisuin” ”Biotalous edistäminen ml. bioenergian logistiikka ja varastointi” ”Toimivan joukkoliikenteen kehittäminen” ”Cleantechin ja biotalouden vahvistaminen, koulutus ja markkinointi” ”Kotimaisen uusiutuvan energian tukeminen” ”Arktisen merenkulun hankkeiden edistäminen (ympäristö/turvallisuus)”</p>
Kymenlaakson kehittäminen 2014-2017	<p>”Maakuntaohjelman painopistealueet ovat innovatiiviset palvelut, luonnonvarojen älykäs käyttö ja siihen liittyvät tekniikat, ICT-alan uudet avaukset sekä Kymenlaakson vetovoimaisuus.” ”Kymenlaakson ja Etelä-Karjalan yhteiset linjaukset liittyvät Venäjän kasvusopimukseen ja metsäteollisuuden uudistamiseen”.</p>
Toimintalinja 1	<p>”Bioenergian käytön lisääminen vähähiiliseen talouteen siirtymiseksi” ”hyödyntää alueen mahdollisuudet biotalouden raaka-aineen tuottajana ja hyödyntäjänä” ”Maakuntaohjelmassa painottavat toimialat ovat metsäteollisuus, uusiutuvat energiat, logistiikka, matkailu ja muut palvelut, ICT-ala ja elintarvikkeet”</p>
Toimintalinja 2	<p>”ympäristökasvatus” ”Kymenlaaksossa tavoitellaan entistä suurempaa uusiutuvien energialähteiden osuutta lämmön ja sähkön tuotannossa. Tulevina vuosina korostuu voimakkaasti biopolttoaineiden käyttöön liittyvä tutkimus ja koulutus. Kaakkois-Suomen kasvu- ja kehitysteemoiksi innovaatiotoiminnassa on määritelty energiatehokkaan asuin ympäristön sovellusten kehittäminen, biomateriaalien energiakäytön perustutkimus, biojalostamoliiketoiminnan kehittäminen, biopolttoaineiden käytettävyyttutkimukset ja optimaalinen käyttö voimalaitoksissa.”</p>
Toimintalinja 3	<p>”Hyvien asumisvaihtoehtojen tarjoaminen ja ympäristöarvojen vaaliminen sekä nopeiden ja varmojen tietoliikenneyhteyksien rakentaminen” ”Kymenlaakson monipuolista luontoa sekä alueen historiaa ja kulttuuriperintöä hyödynnetään aiempaa määrätietoemmin matkailun tuotteistamisessa” ”KYMJIJOKI” Liikennejärjestelmä: ”liikennesujuvuuden parantaminen” ”Arjen kestävän liikkumisen edistäminen (mm. joukkoliikenteen käytön edistäminen seutujen välisessä työ- ja opiskeluliikenteessä; jalankulkua, pyöräilyä ja joukkoliikennettä edistävien toimintatapojen ja toimenpiteiden edistäminen)” ”Liikenneturvallisuus” ”Liikenteestä aiheutuvia haittoja vähennetään valtakunnallisten periaatteiden mukaisesti” Yhdyskuntarakenne: ”Tuetaan kestävää liikkumista edistävän yhdyskuntarakenteen kehittämistä.”</p>
Läpileikkaavat teemat	<p>”Ekotehokkuus”, ”vähähiilisyys”, ”Ilmastonmuutos ja luonnonvarojen hyödyntäminen, biotalous”, meriliikenteen ympäristöriskien hallinta ”Kymenlaakson ilmasto ja energiastrategian sekä Kymenlaakson luonnonvarastrategian tavoitteiden toteuttaminen” ”Luonnonvarojen kestävän käytön ja edistäminen (resurssiviisaus / biotalous) ml. luontoympäristön hyvinvointivaikutusten tuotteistaminen, puurakentaminen yms..” ”Itämereen liittyvät kehittämistavoitteet ja ympäristöhaasteet. EU:n Itämeri-strategialle on nyt määritelty kolme päätavoitetta: meren pelastaminen, alueen yhdistäminen hyvinvoinnin kasvattaminen. Sinisellä kasvulla edistetään EU:n yhdenmätyn meripolitiikan</p>

	puitteissa älykkääseen, kestäväan ja osallistavaan kasvuun tähtäävän Eurooppa 2020 -strategian toteuttamista”.
--	--

Painopisteet	Viittaus ympäristökysymyksiin
Innovatiiviset palvelut	-
Luonnonvarojen älykäs käyttö ja siihen liittyvät tekniikat	<p>”Metsäosaamisen monipuolistaminen ja konvergointi vihreään talouteen”</p> <p>”Uusiutuvan ja puhtaan energian tuotantoratkaisut”</p> <p>”Lähiruoka”</p> <p>”Älykkäät ja ympäristöystävälliset pakkaukset, nanosellu, puurakentaminen”</p> <p>”Komposiitit ja biomuovit”</p> <p>”Sivuvirtojen ja materiaalivirtojen hyödyntäminen”</p> <p>”Biotalousosaamisen kehittäminen”</p> <p>”Bioenergia-alan liittyvän tutkimuksen ja koulutuksen vienti”</p> <p>”Ekologinen rakentaminen”</p> <p>”Paikallisten puhtaiden energiatarkeisujen ja tuotannon mahdollistaminen</p> <p>”Vähähiilinen rakentaminen”</p>
ICT alan uudet avaukset	<p>”Älykäs kaupunki / uudet digitaaliset palvelut”</p> <p>”Älykkäiden logistiikkapalveluiden ja infran kehittäminen”</p>
Vetovoimainen Kymenlaakso	<p>”Rakentamisen ohjauksen kokonaisvaltainen kehittäminen” ”korkeatasoinen arkkitehtuuri ja julkisen taiteen %-periaate</p> <p>”Kulttuuri- ja luontomatkailun vetovoima-alueiden hyödyntäminen”</p> <p>”Vanhojen teollisuusalueiden uusiokäyttö”</p> <p>”Kestävä virkistystoiminta..”</p>

Kymenlaakso-ohjelmassa esitetään yhteistoiminta-alueen kehittämispainopisteet jotka ovat samansuuntaisia Kymenlaakson maakuntaohjelman tavoitteiden kanssa. Venäjä-kasvupotentiaalin hyödyntämiseen sekä metsäteollisuuden rakennemuutokseen liittyvien tavoitteiden edistäminen toteutuu maakuntaohjelmassa esitettyjen toimintalinjojen ja painopisteiden kautta.

Vaikutukset yhdyskuntarakenteeseen ja maankäyttöön

Kymenlaakso-ohjelmassa kuvataan ja käsitellään aluerakenteen nykytilaa sekä kehittämisen päätavoitteita. Toimintalinja 3 on kestäväan yhdyskuntarakenteen kannalta keskeisessä asemassa.

Kehittämispänostuksilla pyritään vähähiiliseen talouden kehittämiseen. Tavoitteeksi asetetaan mm. laadukkaan, puhtaan ja viihtyisän asuin- ja toimintaympäristön ylläpitäminen, ekotehokkaan yhdyskuntarakenteen kehittäminen, (olemassa olevien) pääliikenneväylien ja –yhteyksien kehittäminen sekä rajaliikenteen sujuvuuden turvaaminen, luonto- ja kulttuuriperinnön vaaliminen, vetovoima-alueiden kestävä kehittäminen ja hyödyntäminen sekä hyvinvointia tukeva vähähiilinen rakentaminen,

Esitetyt tavoitteet ovat sopusoinnussa laajempien ekotehokkaaseen yhteiskuntaan tähtäävien tavoitteiden kanssa. Maakuntaohjelma luo hyvät edellytykset ekotehokkaan yhdyskuntarakenteen kehittämiseksi.

Kymenlaakso-ohjelman yhdyskuntarakennetta ja maankäyttöä koskevat tavoitteet perustuvat Kymenlaakson maakuntakaavojen linjauksiin sekä tätä kautta myös valtakunnallisiin alueidenkäyttötavoitteisiin. Maakuntakaavat ovat Kymenlaaksossa kattavasti ajan tasalla.

Kymenlaakso-ohjelman kehittämisen lähtökohta on yleisesti olemassa olevien rakenteiden vahvistaminen ja toiminnan tehokkuuden edistäminen. Maakuntaohjelmassa korostetaan uusiutuviin energialähteisiin liittyvää kehittämistyötä. Metsäteollisuusklusterin uudistamisen kehittämistyö keskittyy Kymenlaaksossa ensisijaisesti metsäteollisuustoimipaikkojen yhteyteen. Niiden yhdyskuntarakenteellinen sijainti on erinomainen. Uuden toiminnan kehittäminen olemassa oleviin ja esimerkiksi entisiin metsäteollisuuden ympäristöihin on alueidenkäytön kannalta tehokasta ja kestävää.

Aluerakenteen eheyttäminen ja kestävä maankäyttö luovat puitteet arvokkaiden luonnonalueiden virkistys-, matkailu- ja suojeluverkoston kehittämiseksi ja hyödyntämiseksi.

Liikennejärjestelmän suunnittelutavoitteissa korostetaan ekologisuutta ja yhdyskuntarakenteen eheyttämisen tavoitteita. Maakuntaohjelma ja maakuntakaava kytkeytyvät toisiinsa, koska maakuntaohjelmassa määritellyt kehittämistoimet saattavat edellyttää alueidenkäyttöllisiä mahdollisuuksia ja toisaalta maakuntakaavaa voidaan toteuttaa maakuntaohjelman keinoin. Kaavassa on riittävästi osoitettu maakuntaohjelman edellyttämiä aluetarpeita yhdyskuntarakenteen kannalta sopivilla paikoilla. Maakuntakaavan aluevarauksiin liittyy suunnitelmääräyksiä ja muita ohjauskeinoja, joiden tarkoitus on ehkäistä kielteisiä ympäristövaikutuksia.

Vaikutukset liikenteeseen

Kymenlaakso-ohjelman tavoitteisiin kuuluu logistiikkatoimintojen ja sujuvan liikennejärjestelmän kehittäminen. Logistiikan kehittäminen asetetaan TL 1 kehittämisen alueeksi. Toimintalinjassa 3:ssa korostetaan liikenteeseen liittyviä ympäristönäkökohtia. Tavoitteeksi asetetaan mm. yhdyskuntarakenteen eheyttäminen, ilmastonmuutoksen hillintä, joukkoliikenteen kehittäminen, liikennejärjestelmän toimivuuden ja liikenneturvallisuuden parantaminen sekä maakunnan sisäisten liikenneyhteyksien kehittäminen (työmatka- ja opiskeluliikenne).

Lisääntyvä tavarakuljetusten määrä lisää liikenteen määrää maanteillä, rautateillä ja meriväylillä. Vaikka satamien rautatiekuljetusten osuus on merkittävä ja yhteydet ovat toimivia, saattaa maantieliikenteen osuus tavarakuljetuksista kasvaa. Liikennesuorite on kasvanut viimeisinä vuosina ja on todennäköistä, että erityisesti raskaan liikenteen määrä kasvaa entisestään. Ongelmallista on myös se, että vaarallisten aineiden osuus kuljetuksista on merkittävä ja riskikuljetusten määrä todennäköisesti kasvaa. Liikenteen vaikutukset nousevat tästä syystä tärkeäksi ympäristöhaasteeksi Kymenlaakso-ohjelman toteuttamisessa. Liikenteen sujuvuus ja turvallisuus on parantunut viime ohjelmakaudella kuitenkin merkittävästi E18 moottoritien valmistumisen seurauksena.

Yleisen talouskehityksen myötä liikennemäärä kasvaa todennäköisesti merkittävästi riippumatta siitä, toteutetaanko maakuntaohjelmaa tai ei. Tähän vaikuttaa mm. Venä-

jän myönteinen talouskehitys. Maakuntaohjelman toteuttaminen on yksi mutta ei ainoa syy liikenteen kasvulle ja ohjelman suhteellinen osuus liikenteen kasvun aiheuttajana on vaikeasti arvioitavissa

Maakuntaohjelmaa koskevat tavoitteet tukevat yhdyskuntarakenteen eheyttämistä ja resursseja säästäviä infrastruktuureja ja liikennejärjestelyjä. Keskeiset liikennettä synnyttävät kohteet sijaitsevat kuitenkin usein tiheästi asuttujen alueiden läheisyydessä. Liikennehaitat (mm. melu- ja värinä Haitat sekä päästöt) vaikuttavat merkittävästi asuinviihtyisyyteen ja turvallisuuteen. Liikenteen kasvu on keskeinen haaste, jos maakuntaohjelman asuinviihtyisyyteen liittyviä tavoitteita halutaan saavuttaa.

Ympäristö ja liikenneturvallisuuden kannalta tehokkain toimenpide olisi kuitenkin raskaan liikenteen siirto kiskoille.

Meriliikenteen kasvu lisää kemikaali- ja öljyonnettomuuden riskejä koko rannikkoalueella. Suuronnettomuuden vaikutukset luontoon, ihmisiin ja elinkeinoelämälle olisivat erittäin vakavia ja pitkäaikaisia.

Maakuntaohjelma ei esitä toimenpiteitä meriturvallisuuden parantamiseksi (meriturvakeskus, turvallisuusklusteri). Meriturvallisuutta on viime vuosina kehitetty merkittävästi ja kansainvälistä yhteistyötä on tiivistetty.

Kevyen liikenteen ja joukkoliikenteen kehittäminen lieventää liikenteen ympäristöhaittoja ja lisää merkittävästi myös liikenneturvallisuutta päivittäisessä lähiliikkumisessa. Tehokkaat toimet edellyttävät nykyistä tiiviimpää eri sektorien yhteistyötä ja panostuksia suunnittelussa ja toimeenpanossa.

Vaikutukset energiankulutukseen, päästöihin, ilmanlaatuun ja ilmastoon

Osaamisen kehittäminen (toimintalinja 2) ja erityisesti ekotehokkuuden kehittämistyö sekä ympäristöosaamisen kehittäminen luovat mahdollisuuksia maakunnan ympäristön tilan parantamiseksi.

Kymenlaakso-ohjelmassa todetaan, että Kymenlaaksossa tavoitellaan entistä suurempaa uusiutuvien energialähteiden osuutta lämmön ja sähkön tuotannossa. Tulevina vuosina korostuu voimakkaasti biopolttoaineiden käyttöön liittyvä tutkimus ja koulutus. Kaakkois-Suomen kasvu- ja kehitysteemoiksi innovaatio toiminnassa on määriteltä energiategokkaan asuin ympäristön sovellusten kehittäminen, biomateriaalien energiakäytön perustutkimus, biojalostamoliiketoiminnan kehittäminen, biopolttoaineiden käytettävyytutkimukset ja optimaalinen käyttö voimalaitoksissa.

Paikallisten puhtaiden energiaratkaisujen ja tuotannon mahdollistamista korostetaan ohjelman painopisteissä.

Ilmastonmuutokseen liitetyistä kehittämistavoitteista on sovittu Kymenlaakson ilmasto ja energiastategiassa sekä Kymenlaakson luonnonvarastrategiassa. Kymenlaakso ohjelmassa korostetaan, että Kymenlaakson kehittämistyössä tulee edistää em. strategioiden tavoitteiden toteuttamista.

Maakunnan kehittämisen tavoitteeksi asetetaan ekotehokkuuden kehittäminen. Ekotehokas toiminta tuottaa enemmän arvoa vähemmällä kielteisillä vaikutuksilla ja vaikuttaa myönteisesti energiankulutukseen, päästöihin, ilmanlaatuun ja ilmastoon.

Ekotehokkuus nostetaan koko maakuntaohjelman läpäiseväksi teemaksi ja ilmastomuutoksen hillinnän keinoksi. Maakuntaohjelman toteuttamisessa tärkeitä ohjauskeinoja ovat tutkimus- kehittämis- ja innovaatiotoiminta. Ekotehokkuuden kehitystä seurataan seurantaohjelmalla (ECOREG).

Rakennemuutos vaikuttaa keskeisesti maakunnan energian käyttöön ja päästöjen kehityssuuntaan. Vaikka metsäteollisuuden tuotanto on laskenut ja alan osuus maakunnan arvonlisäyksestä on viime vuosina romahtanut, on sen asema alueen elinkeinorakenteessa edelleen keskeinen.

Maakuntaohjelmassa panostetaan metsä-alan uusiin innovaatioihin ja mahdollisuuksiin. Avainasemassa ovat luonnonvarojen uudet käyttömahdollisuudet. Bioenergian käytön lisääminen vaikuttaisi myönteisesti paitsi ilmastoon myös työllisyyteen. Ristiriitoja voi syntyä uusiutuvien energialähteiden hyödyntämisen ja luonnon monimuotoisuuden turvaamistavoitteiden välillä. Myös tuulivoimatuotannon vaikutukset maisemaan ja asuinviihtyisyyteen asettavat merkittäviä haasteita.

Maakuntaohjelman tavoitteena on kehittää perinteisen ja energiaintensiivisen teollisuustoiminnan rinnalle uutta ja korkean arvonlisän biotaloutta. Jos energiaintensiivisten tuotantoalojen rinnalle (tai osin myös sen sijaan) nousee uusiutuvien energialähteiden osaamiseen ja tuotantoon liittyvää toimintaa, ovat vaikutukset ympäristöön erittäin merkittäviä.

Myös ”perinteisen” Kymenlaakson teollisuuden CO₂ -päästöt ovat olleet laskussa joutuessa sellu- ja paperiteollisuuden siirtymisestä biopolttoaineisiin sekä vähemmän hiilidioksidia tuottaviin fossiilisiin polttoaineisiin. Maakuntaohjelmassa pyritään edistämään entisestään osaamisen ja innovaatioiden kehittämistä ja prosessien tehostamista, eli ympäristöteknologiaan satsataan ja vähähiiliseen talouteen pyritään. Ohjelman painopisteissä viitataan sivuvirtojen ja materiaalivirtojen hyödyntämisen tärkeyteen.

Suurteollisuuden, lähinnä metsäteollisuuden, merkitys biopolttoaineiden käyttäjänä on suuri. Myös siihen liittyvä osaaminen on ollut pitkälti metsäteollisuuden ja sitä ympäröivän metsäklusterin varassa. Metsäteollisuuden tuotanto vaikuttaa suoraan Kymenlaakson ja Suomen bioenergian käytön tilastoihin ja kasvihuonekaasupäästöihin. Yli 60% maakunnan teollisuuden ja energiatuotannon polttoaineista oli v 2012 peräisin uusiutuvista energialähteistä. Tältä osin on edistetty jo nyt merkittävästi kansallisten ja kansainvälisten ilmastotavoitteiden toteuttamista.

Ympäristöhaittaa aiheuttavat kasvavan liikenteen päästöt, jotka liittyvät yleiseen kehitykseen sekä kasvaviin logistiikkatoimintoihin. Ongelma on, että toimiva logistiikkajärjestelmä voi olla kokonaisuudessa erittäin ekotehokas, mutta se voi samalla aiheuttaa paikallisesti merkittäviä ympäristöhaittoja.

Jos tavaroita kuljetetaan esimerkiksi meriteitse ekotehokkaasti Kymenlaakson satamiin ja sieltä rekka-autoilla Pietariin, kohdistuu valtaosa kuljetusketjun ympäristöhaitoista juuri Kymenlaakson alueelle.

Vaikutukset kulutukseen ja tuotantoon

Maakuntaohjelma tähtää talouskasvuun. Käytävissä olevan tulon lisääntyessä asukasta kohti on myös todennäköistä, että kulutus lisääntyy. Vaikutukset kulutukseen ja tuotantoon ovat selvästi myönteisiä. Kehityksen käänköpuoli on mahdollisesti kasvava jätekuorma, energiankulutus yms. **Em. syystä on ongelmallista, että aluekehitystyössä on yleisesti käytössä on vain yksi talouspoliittinen kehitysvaihtoehto eli talouskasvu.**

Kulutukseen ja tuotantoon liittyvät toimenpiteet keskittyvät toimintalinjaan 1, joka tähtää yritystoiminnan kehittämiseen. Lähiruoan mahdollisuuksia huomioidaan ohjelman painopisteessä (luonnonvarojen älykäs käyttö).

Menestyksellinen osaamisen ja innovaatiotoimintojen kehitys voisi kasvattaa tuotantoa merkittävästi, mutta kehityksen voimakkuus ja suunta ovat vaikeasti arvioitavissa. Panostukset osaamisen tason kehittämiseen ja innovaatioihin voivat vaikuttaa vasta vuosien kuluttua.

Maakuntaohjelman toimintalinjoissa kilpailukyvyyn ja talouskasvun perustekijöinä ovat panostukset osaamiseen ja inhimilliseen pääomaan, nopea teknologinen kehitys sekä toimiva palveluinfrastruktuuri. Tämä tarjoaa työkaluja myös kielteisten vaikutusten ehkäisemiseksi (ekotehokkuuden kehittäminen).

Vaikutukset maisemaan, kaupunkikuvaan ja kulttuuriperintöön

Maakuntaohjelman toteuttaminen voi vaikuttaa vain välillisesti maisemaan, kaupunkikuvaan ja kulttuuriperintöön. Maisemaan, kaupunkikuvaan ja kulttuuriperintöön vaikuttavat erityisesti toimintalinjan 1 ja 3 kehittämispanostukset. Ohjelmassa ei esitetä toimenpiteitä, jotka vaikuttaisivat välittömästi ja kielteisesti maisemaan tai kulttuuriympäristöön.

Ekologisen rakentamisen ja vähähiilisen rakentamisen kehittäminen mainitaan ohjelman painopisteissä ja se voi vaikuttaa rakennettuun ympäristöön. Tämä asettaa uusia haasteita esim. vanhojen talojen korjaamisessa sekä uuden rakennusten suunnittelussa.

Maakuntaohjelman tavoite on asuinviihtyisyyden kehittäminen. Toimintalinjassa 3 korostetaan, että asuin ympäristön viihtyisyyttä parannetaan sekä kehitetään elinympäristöjen laatua. Luonto- ja kulttuuriympäristöjen arvoja vaalitaan ja niitä hyödynnetään alueen vetovoimatekijänä. Tavoite voi vaikuttaa maisema- ja kaupunkikuvaan myönteisesti.

Aluerakenteen osalta (TL 3) maakuntaohjelman tavoite on edistää yhdyskuntarakenteen eheyttä. Keskusta-alueet tiivistyvät, erot taajamaympäristöjen ja niitä ympäröivien viher- sekä maa- ja metsätalousvaltaisten alueiden välillä mahdollisesti korostuvat.

Toimivat viher-, virkistys- ja ulkoilu- sekä arvokkaat kulttuuriympäristöt palvelevat paitsi asukkaita, myös matkailijoita ja parantavat Kymenlaakson imagoa viihtyisänä ja houkuttelevana asuin ja toimintaympäristönä.

Logistiikan ja myös matkailun kehittämistoimet voivat välillisesti vaikuttaa maisemakuvaan. Haitat kohdistuvat esim. satamiin ja liikenneympäristöihin ja logistiikkakeskuksiin sekä uusiin matkailukeskittymiin (esim. Vaalimaan raja-aseman vaikutusalueella).

Luonnon- ja maisenarvojen vaaliminen ja ympäristön tilan parantaminen asetetaan kuitenkin tärkeäksi kehittämisen tavoitteeksi ja kehittämistyön reunaehdoksi.

Kymenlaakso-ohjelmassa viitataan vanhojen teollisuusalueiden ”uusiokäyttöön”. Eri-tyisesti vanhat metsäteollisuuden teollisuusympäristöt ovat usein kulttuurihistoriallisesti arvokkaita. Arvokkaiden rakennusten ja ympäristöjen säilyttämiseen ja kehittämiseen tulee kiinnittää erityistä huomiota.

Vaikutukset luonnonoloihin ja luonnonvaroihin

Luonnonoloihin ja -varoihin vaikuttavat kaikki toimintalinjojen kehittämispanostukset.

Biotalousosaamisen kehittäminen, uusiutuvien energialähteiden osaaminen ja tuotanto sekä ympäristöosaamisen kehittäminen (TL 2) luo mahdollisuuksia ympäristön tilan parantamiseksi.

Ilmastonmuutokseen ja luonnonvarojen hyödyntämiseen liitettyistä kehittämistavoitteista on sovittu Kymenlaakson ilmasto- ja energiastrategiassa sekä Kymenlaakson luonnonvarastrategiassa. Kymenlaakso-ohjelmassa korostetaan, että kehittämistyössä tule edistää em. strategioiden tavoitteiden toteuttamista. Tämä vaikuttaa luonnonoloihin ja -varoihin merkittävän myönteisesti.

Ekotehokkuuden kehittäminen on nostettu maakunnan visiossa keskeiseksi kehittämisen tavoitteeksi. Ekotehokkuuden lisääminen vaikuttaa välillisesti myös luonnonoloihin ja luonnonvaroihin myönteisesti. Tehokas materiaalien ja energian käyttö lieventää ympäristöpaineita.

Uusiutuvista energialähteistä energiapuun ja metsähakkeen käytön arvioidaan lisääntyvän. Ristiriitoja voi syntyä uusiutuvien energialähteiden hyödyntämisen ja metsien monimuotoisuuden turvaamistavoitteiden välillä. Erot tehometsätalouden piirissä olevien metsien ja suojeltujen metsien välillä ovat ilmeisiä, **mutta nykylainsäädännön mukainen metsien hoito lisää monimuotoisuutta myös talousmetsissä**. Arvoalueet mahdollisesti pirstoutuvat entisestään.

Turve on vain erittäin hitaasti uusiutuva luonnonvara **ja se luokitellaan kansainvälisesti fossiiliksi polttoaineeksi**. Turve on myös merkittävä kasvihuonekaasupäästöjen aiheuttaja, joten sen käyttö **polttoaineena** on ongelmallista. Myös turvetuotanto ja luonnonsuojelu tulee sovittaa yhteen. Tämä tapahtuu Kymenlaaksossa mm. maakuntakaavaohjauksen turvin.

Liikenteen päästöt todennäköisesti kasvavat ja päästöt vaikuttavat elinympäristöihin kielteisesti. **Haasteena on, että biopolttoaineiden osuus liikenteessä on Kymenlaaksossa edelleen pieni.**

Maakuntaohjelmassa ei esitetä sellaisia toimenpiteitä, jotka vaikuttaisivat suoraan kielteisesti maakunnan luontoarvoihin tai esim. Natura 2000 alueiden luontoarvoihin. Maakuntaohjelmassa esitetään sen sijaan lukuisia toimenpiteitä ehkäistä kielteisiä vaikutuksia luonnonoloihin ja luonnonvaroihin ja parantaa ympäristön tilaa.

Yhdyskuntien jätevesien kokoamista suurempiin ja moderneihin yksiköihin on toteutettu viime ohjelmakauden aikana. Maakuntakaavan mukaisten ja riittävän suurten jätekesittelylaitosten kehittäminen on viime vuosina tukenut maakunnallisia jätehuollon kehittämis- ja keskittämistavoitteita

Itäisen Suomenlahden huonontunut tila, rehevöityminen, johtuu suurelta osin mereen valuma-alueelta ja myös Itämeren piirissä olevien muiden maiden alueilta tulevista ravinteista ja muista haitallisista aineista. Itämeren tilan parantaminen on esitetty läpialeikääväksi teemaksi. Kaikkiin toimintalinjoihin on kirjattu toimenpidekokonaisuudet, joita toteuttamalla vähennetään ympäristöä kuormittavia päästöjä.

Hyvien tulosten saavuttaminen edellyttää laajaa kansallista ja kansainvälistä yhteistyötä.

Kymijoen merkitystä ja sen ympäristön tilaan liittyviä haasteita korostetaan. Kymijoen kalataloudellisen kehittämissuunnitelman tavoitteita edistetään Kymenlaakson luonnonvarastrategian mukaisesti. **Myös muiden vaelluskalajokien, kuten esim. Vehkajoen ja Urpalanjoen kehittämispotentiaali tulee huomioida.**

Ilmastonmuutos vaikuttaa luonnonolosuhteisiin merkittävästi. Em. syystä kiinnitetään maakuntaohjelmassa huomiota ilmastonmuutoksen torjunta- ja sopeutumistyöhön.

Vaikutukset ihmisten terveydelle ja hyvinvointiin

Maakuntaohjelmalla on selkeä elinkeinopoliittinen painotus. Maakuntaohjelman vaikutukset ihmisten taloudelliseen hyvinvointiin ovat myönteisiä. Taloudellista hyvinvointia edistetään korotetusti toimintalinjassa 1, mutta myös kaikissa muissa toimintalinjoissa. Sosiaalista hyvinvointia käsitellään toimintalinjoissa 2 ja 3.

Toimintalinjoissa luodaan edellytyksiä työllisyyden edistämiseksi ja syrjäytymisen ehkäisemiseksi. Toimintaedellytyksiä elinkeinoelämälle kehitetään ja osaamista kehitetään mm. koulutus- ja kehittämistyöllä.

Maakuntaohjelmassa ei esitetä sellaisia hankkeita, jotka vaikuttaisivat suoraan kielteisesti ihmisten terveyteen. Terveysten liittyvät haittavaikutukset ovat vähäisiä ja lähinnä välillisiä.

Kymenlaaksossa on alueelle tyypillisiä erityistekijöitä, joilla on laaja alaista merkitystä väestön terveyteen (esim. maaperän radon ja fluoridipitoisuudet, joillain alueilla torjunta-aineet ja kemikaalit). Ongelma tulee huomioida TL:3:n toteuttaessa.

Ohjelman totuttamiseen liittyviä mahdollisia vaikutuksia terveyteen ovat ilmanlaadun tai liikenteen meluun liittyvät ongelmat mm liikennesuoritteiden kasvaessa. Kasvava liikenne lisää myös ympäristöonnettomuuksien riskejä. Maakuntaohjelmassa esitetyt kehittämistoimet vähentäisivät kuitenkin ympäristöriskeihin liittyviä ympäristöterveysuhkia (turvallinen liikennejärjestelmä, turvallisuuden kehittämistoimet).

Vaikutukset ihmisten elinoloihin ja viihtyvyyteen

Maakuntaohjelman tavoitteisiin kuuluu maakunnan kehittäminen viihtyisäksi ja houkuttelevaksi asuin- ja toimintaympäristöksi.

Tavoitteiden saavuttamiseksi esitetään kehittämistoimenpiteitä erityisesti toimintalinjassa 3. Luonto- ja kulttuuriympäristöjen arvoja vaalitaan ja niitä hyödynnetään alueen vetovoimatekijänä. Tavoite voi vaikuttaa ihmisten elinoloihin ja viihtyvyyteen myönteisesti. Viher-, virkistys-, ja ulkoilu- sekä puistoalueet palvelevat paitsi asukkaita myös matkailijoita ja parantavat Kymenlaakson imagoa viihtyisänä ja houkuttelevana asuin ja toimintaympäristönä. Virkistys- ja viheralueiden kehittäminen tukee myös maakuntakaavoituksen tavoitteita.

Liikenteen melu- ja värinä Haitat sekä päästöt mahdollisesti kasvavat. Keskeiset liikenteen solmukohdat sijaitsevat tiheästi asutettujen alueiden läheisyydessä (esim. Kotkan ja Haminan satamat ja niiden liikenneväylät, Kouvolan rautatieterminaali, E18 tie). Liikennehaitat vaikuttavat merkittävästi asuinviihtyvyyteen ja turvallisuuteen. Liikenteen kasvu on haaste, jos maakuntaohjelman sijaintietuihin liittyviä tavoitteita halutaan saavuttaa.

Vaikutukset tutkimukseen ja koulutukseen

Maakuntaohjelman vaikutukset tutkimukseen ja koulutukseen ovat myönteisiä. Tämä johtuu ensisijaisesti siitä, että kilpailukyvyyn ja kasvun perustekijöiksi katsotaan panokset uuden tekniikan osaamiseen innovaatioihin ja inhimilliseen pääomaan.

Avainasemassa ovat uusiutuvien luonnonvarojen hyödyntämismahdollisuudet ja puhaiden energiaratkaisujen kehittämistoimet. Metsäklusterin ja ympäristötekniikan t&k toiminta vahvistuu todennäköisesti entisestään. Osaamisen parantaminen voi vaikuttaa mm. ekotehokkuuden kehittämismahdollisuuksiin ratkaisevan myönteisesti.

Tutkimukseen ja koulutukseen liittyviä kehittämistavoitteita esitetään erityisesti toimintalinjassa 2. Niitä ovat mm. biotaloustekniikan kehittäminen, metsäteollisuusklusterin tuotantorakenteen uudistaminen, bioenergiaosaamisen kehittäminen, kestävä logistiikkajärjestelmän kehittäminen sekä energiatehokkaiden innovaatioiden ja palvelujen kehittäminen.

Alueella toimivia koulutuslaitoksia integroidaan kehittämistyöhön ja oppilaitosten välistä yhteistyötä edistetään. Sosiaali- ja terveys- ja hyvinvointialan osaamisen kehittämispanoksilla voidaan taata palvelujen laatua ja taloudellisuutta. Maakuntaohjelman toimintalinjoissa mainitaan ekotehokkuus kehittämisen avainalueena. Tämä mahdollistaa ekotehokkuuteen liittyvän tutkimus-, koulutus- ja kehittämistoiminnan eteenpäinviemistä sekä huomioon ottamista.

Vaikutukset kansainväliseen yhteistyöhön

Kymenlaakso-ohjelmassa korostetaan Pohjoisen kasvukäyttävän roolia Kymenlaakson elinkeinoelämän kehittämisessä.

Kansainvälinen yhteistyö ja kansainvälistymiskysymykset huomioidaan myös läpileikkaavissa teemoissa (esim. itämeriyhteistyö / Itämeristrategia).

Kymenlaakson visiossa osoitetaan tavoitteeksi, että ”Kymenlaakso on elinvoimainen ja ekotehokas liiketoiminta- ja asuinympäristö Pohjoisen kasvukäyttävän ytimessä”.

Eryteisesti lähialueen ympäristöyhteistyön kehittämisen merkitystä korostetaan (Itämeriyhteistyö, **Fennoscandian Green Belt**).

Maakuntaohjelman vaikutusalue ulottuu Venäjälle asti, ehkä myös Viroon. Tämä johtuu lähinnä logistiikan ja Venäjän kaupan sekä matkailun kehityksestä.

Maakuntaohjelman toteuttaminen voi vaikuttaa kansainvälisen yhteistyötarpeen lisääntymiseen erityisesti kauppaan, liikenteeseen ja matkailuun sekä merialuesuunnitteluun liittyvissä kehittämissasioissa

Rajat ylittävät ympäristövaikutukset

Maakuntaohjelman toteuttamisella ei ole todennäköisesti merkittäviä kielteisiä ympäristövaikutuksia. Maakuntaohjelman toteuttamisen ympäristöhaitat kohdistuvat ensisijaisesti Kymenlaakson alueelle. Maakuntaohjelman toteuttamista ei ole kytketty toisen valtion kehittämishankkeisiin yms.

On odotettavissa, että Suomen ja Venäjän välinen tavara- ja henkilöliikenne kasvaa entisestään, ja liikenteen haitat sekä riskit voivat lisääntyä rajan molemmin puolin. Myös liikenne Viroon voi kasvaa, jos esim. uudet laivayhteydet kehittyvät. Osa liikenteestä suoritetaan ympäristön kannalta edullisella tavalla esim. rautateitse ja meriteitse. On kuitenkin todennäköistä, että raskaan liikenteen määrä kasvaa mm. Pietarin suuntaan.

Liikenteen kasvu liittyy kiinteästi myös yleisen kansallisen ja kansainvälisen kaupan kehitykseen. Kehitys ei ole riippuvainen maakuntaohjelman toteuttamisesta. Merkittäviä kuljetusmääriä suoritetaan myös muualta Suomesta Kymenlaakson kautta Venäjälle.

Kymenlaakson sijainti rajaseutuna sisältää vaikeasti ennustettavissa olevia epävarmuustekijöitä esim. väestönkehitykseen ja Venäjän tilanteeseen liittyen.

Turvallisuusklusterin toimilla pyritään ehkäisemään ympäristöriskejä, jotka liittyvät myös kansainväliseen kaupankäyntiin (esimerkiksi kansainväliset öljykuljetukset jne.).

Arviointi sitä, miten maakuntaohjelma tukee valtakunnallisia ja maakunnallisia ympäristötavoitteita ja selvitys mahdollisista ristiriidoista

Maakuntaohjelman arviointityötä varten on tarkistettu tärkeimpien Kymenlaaksoa koskevien suunnitelmien, strategioiden ja ohjelmien ympäristötavoitteita (esim. Kymenlaakson ilmasto- ja energiastrategia, Kymenlaakson luonnonvarastrategia). Keskeiset ympäristötavoitteet liittyvät energia- ja ilmastokysymyksiin.

Maakuntaohjelmassa on huomioitu ohjelman kannalta merkitykselliset kansainväliset, Euroopan unionissa tai kansallisesti vahvistetut ympäristönsuojelutavoitteet (esim. rakennerahastojen ympäristötavoitteet, EU:n itämeristrategia).

Maakuntaohjelmassa tuetaan myös mm. EU:n vesipuitedirektiiviin ja jätedirektiiviin liittyviä tavoitteita, kestävän aluerakenteen tavoitteita ja Itämeren suojelutavoitteita.

Valtakunnalliset alueidenkäytön tavoitteet asetetaan myös maakuntaohjelman tavoitteiksi. Maakuntaohjelma tukee EU: Itämeristrategian ja merialuesuunnittelutavoitteiden toteuttamista, kansallisen yhdenmetyt rannikkostrategian tavoitteita sekä kansallisen luonnonvarastrategian tavoitteita.

Maakuntaohjelman toteuttaminen ei ole ristiriidassa tutkittujen tai yleisesti tiedossa olevien kansallisten tai kansainvälisten ohjelmien ympäristötavoitteiden kanssa. Maakuntaohjelman vaikutus tutkittujen ympäristötavoitteiden saavuttamiseksi on myönteinen.

Yhteisarviointi

Maakuntaohjelman yhteisarviointia varten on koottu toimintalinjojen arviointi- ja vertailutaulukko (taulukko 2). Arviointi perustuu edellisten kappaleiden teemakohtaisen vaikutusanalyysin tuloksiin.

Taulukko 2. Maakuntaohjelman ympäristövaikutusten yhteisarviointi

Vaikutukset (vihreä= myönteiset vaikutukset, keltainen: neutraali, punainen= kielteiset vaikutukset (- kielteiset vaikutukset paikallisesti mahdollisia)	TL 1	TL 2	TL 3	kokonaisvaikutukset
Sosiaaliset vaikutukset				
ihmisten terveyteen				
elinoloihin ja virkistykseen				
koulutukseen ja osaamiseen				
työllisyyteen				
hyvinvointiin				
turvallisuuteen				
viihtyvyyteen				
tasa-arvoon				
paikallisidentiteettiin				
Ekologiset vaikutukset				
luonnon monimuotoisuuteen				
yhtenäisiin luontoalueisiin ja yhteyksiin				
maaperään				
veteen				
ilmaan				
ilmastoon /ilmastonmuutoksen torjuntatyöhön				
ympäristöriskien ehkäisyyn				
Kulttuuriset vaikutukset				
yhdyskuntarakenteeseen				
rakennetun ympäristöön				
liikenteen ympäristöhaittoihin				
maisemaan				
kaupunkikuvaan				
kulttuuriperintöön				
Taloudelliset vaikutukset				
tuotantoon ja kulutukseen				
energian ja luonnonvarojen kulutukseen (ymp. vaik.)				
talouskehitykseen				
kilpailukykyyn				
maakunnan imagoon				
matkailuun				

Kymenlaakson todennäköinen kehitys, jos suunnitelmaa tai ohjelmaa ei toteuteta

Maakuntaohjelmassa tavoitellaan talouskasvua, joka huomioi kestävän kehityksen tavoitteita. Maakuntaohjelman toteuttamatta jättäminen voisi vaikuttaa siihen, että maakunnan kehittäminen ja kasvu perustuisi ainoastaan markkinavoimiin. Kielteisiä vaikutuksia olisi silloin odotettavissa esimerkiksi aluerakenteen ja ympäristön tilan osalta sekä asuinviihtyisyyden ja maakunnan houkuttelevuuden osalta.

Maakuntaohjelma edistää ympäristöosaamisen kehittämistä, asettaa tavoitteeksi ekotehokkuuden ja panostaa ympäristöriskien ehkäisyyn. Maakuntaohjelman toteuttamatta jättäminen voisi johtaa siihen, että kyseisiä aihealueita ei omaksuttaisi riittävästi maakuntatason yhteisiin kehittämistavoitteisiin.

Monet maakuntaohjelman kehittämistoimet parantavat mahdollisesti Kymenlaakson ympäristön tilan tasoa. Maakuntaohjelman toteuttamatta jättäminen voisi aiheuttaa se, että ympäristöinnovaatioille (esim. bioenergian ja ekotehokkuuden osalta) ei löytyisi riittävästi tukea.

Liikenteeseen liittyvät ympäristöpaineet todennäköisesti kasvavat. On todennäköistä, että liikenne kasvaa merkittävästi riippumatta siitä, toteutetaanko maakuntaohjelma tai ei. Maakuntaohjelman toteuttaminen edistäisi sen sijaan toimenpiteitä asiaan liittyvien riskien ehkäisemiseksi ja haittojen lieventämiseksi.

Myönteinen vaikutus on arvioitavissa mm. palvelurakenteen ja talouden osalta ja erityisesti osaamisen kehittämisen osalta.

Ympäristön ominaispiirteet sellaisilla alueilla Kymenlaaksossa, joihin todennäköisesti kohdistuu merkittäviä vaikutuksia

Maakuntaohjelman yleispiirteisyyden ja joustavuuden vuoksi ei ole mahdollista tunnistaa sellaisia alueita, joihin kohdistuisi merkittäviä ympäristövaikutuksia. Maakuntaohjelmassa ei esitetä hankkeita tai toimintoja tietyille maantieteellisille alueille.

Kaikille ohjelmassa esitetyille kehittämistoiminnoille voidaan löytää maakuntakaavassa riittävän laajoja ja käyttötarkoitukseen hyvin soveltuvia alueita. Maakuntakaavan ratkaisut on tehty kestävän yhdyskuntarakenteen tavoitteita huomioiden ja maankäyttö- ja rakennuslakia noudattaen.

Maakuntaohjelman kielteiset vaikutukset ympäristöön koskevat mahdollisesti Kymenlaakson liikenneväylien ympäristöjä.

Bioenergian tuotanto voisi vaikuttaa maaseudun ympäristöön, mutta kehityksen nopeutta ja suuntaa on vaikea ennustaa.

Maakuntaohjelmassa ei esitetä suoraan sellaisia toimenpiteitä, joilla olisi välitön ja merkittävä kielteinen vaikutus em. alueiden asukkaille tai ympäristöön (esim. Natura 2000 -ohjelman kohteisiin).

Kymenlaakson sijainti rannikolla lisää ympäristöpaineita sekä meriympäristöön että saaristoon. Satama- ja logistiikkatoimintojen tai matkailualojen keskittymät rannalla

vaikuttavat mahdollisesti rannikko- ja saaristoympäristöön. Kymenlaaksossa on laadittu merialuemaakuntakaava, joka ohjaa merialueen kestävästä kehittämisestä ympäristöarvoja huomioiden.

Toimenpide-ehdotukset ja haitallisten vaikutusten ehkäiseminen

Hankkeita toteuttaessa ja rahoitettaessa tulee pääsääntönä pitää, että ympäristövaikutukset on selvitetty ennen hankkeita koskevien päätösten tekemistä. Merkittävästi negatiivisia hankkeita ei tule tukea julkisin varoin. Julkisen rahoituksen tai muiden ohjauskeinojen käytössä tulee varmistaa, että vaikutuksiltaan merkittävässä hankkeissa sovelletaan ympäristön kannalta parhaita käyttökelpoisia menetelmiä, jotka ovat tulleet esiin esim. YVA -menettelyissä.

Hankerahoituksen hakijan tulee tarkastella hankkeensa ympäristövaikutuksia esim. ympäristövaikutusten arviointilomakkeen avulla. Rahoittajaviranomainen tarkistaa hakijan arvioinnin ja ilmoittaa mahdollisista kielteisistä ympäristövaikutuksista tai merkittävistä ympäristönäkökohdista rahoituspäätöksen tekijöille.

Mikäli ohjelman toteuttamisessa syntyy epävarmuutta tietyn hankkeen ympäristövaikutuksista ja hanke on vaikutuksiltaan erittäin merkittävä, voidaan pyytää mielipiteitä tai lausunto Kymenlaakson ympäristöpoliittiselta neuvottelukunnalta.

Ekotehokkuuden merkitystä korostetaan maakuntaohjelmassa. Ekotehokkuuden kehittäminen lieventää ympäristöpaineita erityisesti silloin, kun sitä huomioidaan kaikissa sektoreissa. Ekotehokkuuden kehittämistyössä voidaan hyväksikäyttää Kymenlaakson ekotehokkuuden seurantajärjestelmä ECOREG:ia joka huomioi paitsi ekologisia myös sosiaalisia taloudellisia kestävyysnäkökulmia.

Ehdotus seurantaohjelmaksi

Ympäristön tilaa voidaan seurata ekotehokkuuden mittareilla. Ekotehokkuuden mittareita käytetään sitä mukaa, kun Kymenlaakson ekotehokkuuden seurantajärjestelmä ECOREG tuottaa tarvittavia tunnuslukuja.

Ennen rahoituspäätöstä tarkistetaan hankehakemukset niiden ympäristövaikutusten osalta. Tarkastuksen tietoja voidaan hyväksikäyttää hanketoiminnan seurannassa.

Seurantatietoja esitellään Kymenlaakson aluekehityskatsauksessa joka laaditaan joka toinen vuosi. Myös toteuttamissuunnitelmissa (TOTSU) voidaan esitellä seuranta-tietoja tarpeellisin määrin.

Toimenpiteet ja tapahtumat arviointityön päätyttyä

Maakuntaohjelman toteuttamisessa tarkastellaan ympäristövaikutuksia hankekohtaisesti. Maakuntaohjelman toteuttamisessa ja seurannassa huomioidaan aikaisemmin

esitetyt toimenpide-ehdotukset haitallisten vaikutusten ehkäisemiseksi sekä ympäristöselostuksessa esitetyt ympäristönäkökohdat.

Selvitys miten ympäristöselostuksen ja ohjelman valmistelun aikana saadut mielipiteet ja lausunnot on otettu huomioon ja, miten ne ovat vaikuttaneet suunnitelman tai ohjelman sisältöön ja vaihtoehtojen valintaan.

Maakuntaohjelmaluonnokseen ja ympäristöselostukseen liittyvä palaute kootaan pautetaulukoon. Taulukosta ilmenee, miten esitetyt näkökohdat ovat vaikuttaneet maakuntaohjelmaan ja ympäristöselostukseen.

Yhteenveto

Maakuntaohjelman luonnoksessa ei esitetä sellaisia toimenpiteitä, jotka aiheuttaisivat merkittävän suuria haittoja ihmisille tai ympäristölle. Sosiaalisen, ekonominen ja ekologisen kestävyuden edistäminen ja ekotehokkuuden kehittäminen asetetaan kaikkien toimintalinjojen kehittämisen lähtökohdaksi.

Maakunnan elinkeinorakenne muuttuu. Kilpailukyvyyn ja kasvun perustekijöiksi katsotaan panostukset uuden tekniikan osaamiseen ja innovaatioihin. Siirtyminen energiantensiivisestä raskaasta teollisuudesta esim. energia- ja biotuotteiden pk -yrityksiin vaikuttaa maakunnan ympäristön tilaan merkittävästi ja myönteisesti.

Maakuntaohjelma mahdollistaa lukuisia keinoja ympäristökuormituksen vähentämiseksi ja elinympäristön ja ympäristön tilan parantamiseksi. Myönteisiä vaikutuksia on odotettavissa erityisesti ympäristöosaamisen kehittämistyön myötä (esimerkiksi ekotehokkuuden kehittäminen, uusiutuvien energialähteiden osaamisen ja puhtaan energiatuotannon kehittäminen). Myös aluerakenteen toimenpiteiden kautta on mahdollista parantaa ympäristön tilaa esim. eheyttämällä aluerakennetta, kehittämällä asuin- ja toimintaympäristöjen viihtyisyyttä ja vaalimalla kulttuuri- ja luonnonympäristöjä.

Eri toimintalinjat tukevat toisiaan ja tietyn toimintalinjan kielteisiä vaikutuksia voidaan lieventää tai ehkäistä toisen toimintalinjan ympäristömyönteisillä toimenpiteillä.

Maakuntaohjelman kokonaisvaikutukset ja yhteisvaikutukset ovat sekä lyhyellä että pitkällä aikavälillä pääosin myönteisiä tai neutraaleja. On todettu, että jokainen toimintalinja täyttää myös erikseen tarkasteltuina kestävän kehityksen keskeiset vaatimukset. Ympäristöselostuksessa korostetaan, että Kymenlaakso on logistiikan ja metsäteollisuuden maakunta. Liikenteeseen ja energian käyttöön liittyvät ympäristökysymykset ja riskit vaativat tarkastelua maakuntaohjelman toteutuessa.

Maakuntaohjelman **yhdyskuntarakennetta** koskevat vaikutukset ovat valtakunnallisten alueiden käyttötavoitteiden ja maakuntakaavoituksen päämäärien mukaiset.

Maakuntaohjelman toteuttaminen ja yleinen talouskehitys johtaa Kymenlaaksossa **liikennemäärien** kasvuun. Liikenteen kasvu meriteitse ja maitse lisää **ympäristöriskettä** ja voi vaikuttaa kielteisesti ilmastoon, asuinviihtyisyyteen ja elinympäristön laatuun (esim. meluhaitat).

Maakuntaohjelmassa pyritään edistämään vahvasti osaamisen ja innovaation kehittämistä ja prosessien tehostamista. **Uusiutuviin energialähteisiin** liittyvät kehittämistoimet vaikuttavat päästökehitykseen, ilman laatuun ja ilmastoon erittäin myönteisesti. Kehitys koskee myös alueen teollisuutta, joka on Kymenlaakson keskeinen energiankäyttäjä. Ympäristöinnovaatiolla ja ekotehokkuuden kehittämisellä, on mahdollista, että talouskasvu ei lisää ympäristökuormitusta.

Ekotehokkuus esitetään keskeiseksi **ilmastonmuutoksen** hillinnän keinoksi. Ilmastonmuutoksen torjuntaan ja sopeutumiseen kiinnitetään maakuntaohjelmassa huomiota (ekotehokkuuden parantaminen, ympäristöosaamisen kehittäminen, uusiutuvat energialähteet yms.).

Maakuntaohjelman tavoitteisiin kuuluu talouskasvun edistäminen. Taloudellisesta näkökulmasta **vaikutukset kulutukseen ja tuotantoon sekä vaikutukset aineelliseen omaisuuteen** ovat todennäköisesti myönteisiä. Maakuntaohjelman toimintalinjoissa kilpailukyvyyn ja talouskasvun perustekijöinä ovat panostukset osaamiseen ja inhimilliseen pääomaan, nopea teknologinen kehitys sekä toimiva logistiikka ja infrastruktuuri. Tämä antaa työkaluja myös kielteisten vaikutusten ehkäisemiseksi.

Kehittämistyön kielteiset vaikutukset maisemaan koskevat lähinnä suurhankkeita, kuten logistiikkahankkeita (esim. liikennehankkeet). Vaikutukset ovat välillisiä, koska konkreettisia hankkeita ei esitetä maakuntaohjelmassa. Merkittävien hankkeiden ympäristövaikutukset tutkitaan mm. YVA -menettelyjen yhteydessä.

Maakuntaohjelmassa esitetään kaupunki- ja maisemakuvaa koskevia näkökohtia ja toimenpiteitä, joilla on **myönteinen vaikutus maisemaan, kaupunkikuvaan ja kulttuuriperintöön**.

Maakuntaohjelmassa esitetään toimenpiteitä ehkäisemään kielteisiä **vaikutuksia luonnonoloihin ja luonnonvaroihin** ja parantamaan ympäristön tilaa. Ohjelman toteuttaminen ei vaikutta suoraan kielteisesti maakunnan luontoarvoihin tai esim. Natura 2000 -ohjelman alueiden luontoarvoihin. Luonnonvarojen kestävää käyttöä pyritään edistämään toteuttamalla alueellista ilmasto- ja energiastrategiaa sekä luonnonvarastrategiaa.

Ohjelmassa ei esitetä vesi- ja jätehuoltoon liittyviä toimenpiteitä. Vaikutukset **maaperään ja veteen** ovat neutraaleja. Ohjelmassa korostetaan Itämereen liittyviä suojelutarpeita.

Maakuntaohjelman vaikutukset **ihmisten terveydelle ja hyvinvointiin** ovat pääosin myönteisiä. Taloudellista hyvinvointia edistetään korotetusti kaikissa toimintalinjoissa.

Maakuntaohjelman tavoitteisiin kuuluu maakunnan kehittäminen viihtyisäksi ja houkuttelevaksi asuin- ja toimintaympäristöksi. Tavoitteiden saavuttamiseksi esitetään kehittämistoimenpiteitä omassa toimintalinjassa. Maakuntaohjelma voi vaikuttaa **ih-**

misten elinoloihin ja viihtyvyyteen myönteisesti. Kasvava liikenne voidaan katsoa tärkeäksi ympäristöhaasteeksi.

Maakuntaohjelman **vaikutukset tutkimukseen ja koulutukseen** ovat myönteisiä. Tämä johtuu ensisijaisesti siitä, että kilpailukyvyyn ja kasvun perustekijöiksi katsotaan panostukset osaamiseen ja inhimilliseen pääomaan. Ohjelmassa panostetaan innovatiiviseen ympäristötekniikan osaamiseen.

Lähialueyhteistyön merkitystä korostetaan logistiikan ja Venäjän kaupan osalta. Maakuntaohjelman toteuttamisella ei ole kuitenkaan merkittäviä rajojen ylittäviä kielteisiä vaikutuksia. Ohjelma ei myöskään ole ristiriidassa kansainvälisten, Euroopan Unionin, valtakunnallisten tai maakunnallisten ympäristötavoitteiden kanssa.

Ympäristövaikutusten arviointi rinnakkain maakuntaohjelman laatimisprosessin yhteydessä on johtanut siihen, että ympäristönäkökohdat on huomioitu varhain ja maakuntaohjelman kokonaisvaikutukset ovat neutraaleja tai myönteisiä.

Vaihe	Maakunta-ohjelman laatimis-prosessi	Arviointiprosessi
Suunnittelu-vaihe 2013	Ohjelman laatimistyö käynnistyy	<ul style="list-style-type: none"> • Päätös ohjelman laadintatyön käynnistämisestä (maakuntahallitus 10.12.2012) • Ohjelman, arviointiohjelman ja ympäristöselostuksen valmistelu sekä siitä tiedottaminen (SOVAL 8§): Annettiin yleisölle mahdollisuus saada tietoja ohjelman ja ympäristöselostuksen aiotusta sisällöstä, lähtökohdista, tavoitteista ja valmistelusta sekä esittää mielipiteensä asiasta. Maakuntaohjelman valmistelun lähtökohdat sekä ohjelman laatimisprosessiin ja arvioitiin liittyvät asiat esitettiin maakuntaohjelman osallistumis- ja arviointisuunnitelmassa, joka oli nähtävillä 4.3. - 8.4.2013 välisenä aikana Kymenlaakson liiton virastossa sekä internetsivuilla (Kuulutus, Lehti-ilmoitukset, virallinen lehti / Internet) • Kymenlaakson maakuntaohjelman 2014-2017 tulevaisuustarkastelu (talvi 2013-14)
Arviointi-vaihe kevät 2014	Ohjelman luonnos (Ohjelmaluonnos tarkistetaan saadun palautteen perusteella) Ohjelman ehdotus	<ul style="list-style-type: none"> • Ohjelmaluonnoksesta sekä ympäristöselostuksesta kuuleminen (SOVAL 9§). (Ohjelmaluonnos ja selostus on julkisesti nähtävillä vähintään 30 päivää) • Lehti-ilmoitus / Internet, virallinen lehti, lausuntopyynnöt • Ohjelmaluonnoksen tarkistaminen. • Dokumentoidaan, miten ohjelman valmistelun aikana saadut mielipiteet ja lausunnot on otettu huomioon ja esitetään, miten ne ovat vaikuttaneet ohjelman sisältöön ja vaihtoehtojen valintaan.
Hyväksymis-vaihe kesä 2014	Valmis ohjelma	<ul style="list-style-type: none"> • Ohjelman ja ympäristöselostuksen hyväksyminen ja päätöksestä tiedottaminen (SOVAL 11§) • Lehti-ilmoitus / Internet
Seuranta-vaihe 2014 alkaen	Valmis ohjelma	<ul style="list-style-type: none"> • Ympäristövaikutusten seuranta

Arvioinnin ja vuorovaikutuksen eteneminen ja aikataulu.

Aika	Kohderyhmä	keskeinen sisältö
5.2.1013	Kaakkois-Suomen ELY -keskus	Maakuntaohjelman laadinnan käynnistäminen ja SOVA prosessi
Ohjelman, arviointiohjelman ja ympäristöselostuksen valmistelu sekä siitä tiedottaminen (SOVAL 8§) / osallistumis- ja arviointisuunnitelma: nähtävillä 4.3. - 8.4.2013		
21-22.11.2013	Maakunnan yhteistyöryhmä ja keskeisiä alueen toimijoita / MYR seminaari	Maakuntaohjelman skenaariotyö
15.1.2014	TEM -alueosaston johtoryhmän vierailu	Aluekehityspoliittinen neuvottelu
23.1.2013	Ympäristöpoliittinen neuvottelukunta	Ympäristöselostuksen alustava sisältörunko,
27.1.2014	Kymenlaakson maakuntavaltuusto sekä MYR-seminaariin osallistuneet /Valtuustoseminaari	Maakuntaohjelman skenaariotyö, tulevaisuustarkastelu, keskustelu kehittämisen painopisteistä
5.2. 2014	Kuntien edustajat, kehittämissyhtiöiden edustajat	Kasvusopimus- ja inka-hankevalmistelun hyödyntäminen maakuntaohjelmien valmistelussa
Kymenlaakso-ohjelman luonnos ja sen ympäristöselostus ovat nähtävillä 28.2.-1.4.2014 välisen ajan Kymenlaakson Liiton virastolla sekä liiton internet-sivuilla www.kymenlaakso.fi . Maakuntaohjelmaa esiteltiin lisäksi avoimissa yleisötilaisuuksissa 10.3.2014 sekä 13.3.2014. Lisäksi toteutettiin vuoropuhelua sosiaalisessa mediassa ja tehtiin internetpohjainen kysely.		
19.3.2014	Avoin maakuntaohjelman Info-tilaisuus	Maakuntaohjelma ja uusi EU:n ohjelmakausi
27.3.2014	Ympäristöpoliittinen neuvottelukunta	Maakuntaohjelman luonnos ja sen ympäristöselostus
15.4.2014	MYRS	Palautteen käsittely
25.4.2014	MYR	Palautteen käsittely
9.5.2014	Skenaariotyöryhmä	Maakuntaohjelman skenaariotyö / toimintaympäristön seuranta